

Cabaret Valois

POSZTBERTALANÉJI SANZON

PATA SOLA

(Montmartre-i piktorként jön, hosszú sállal.)

Ó, Párizs, Párizs mindig földob engem,
Mint egy követ... Bármerre is vetődöm –
Szabad művésznek érzem itt magam!
Párizs nyitott, lezser, jó városom –
Iszonyú szép ma Párizs! Vérprofi
Mindenki itt a szórakoztatásban
S a gondtalan, békés művészetekben!
Mindenki boldog, hogy biztróban ülhet!
Például itt Coligny admirális
Kísértő árnya, véres szelleme
Egy kis sarokban vár, mélán borozgat –
Bordóit, s mellé bűzös sajtokat
Harapdál néha – néma asztalán egy
Repedt vázában liljom hervadoz...
Ó meg csak néz, figyel fagyos fölénnyel:
Mindenkit lát, de őt nem látja senki.

COLIGNY

(Morfondírozgat, kortyolván vörösbor.)

Mindent átlátok... Így a pontosabb!
S beláthatom, hogy már semmit sem értek.
No, isten-isten.

PATA SOLA

Hát koccinthatunk is...

Egészségére! Ex, tengernagy úr!

COLIGNY

Bárcsak tudnám, mi lesz az esti műsor!
Megint terror? Talán horror?

PATA SOLA

Magánszám,

Azt suttozták – csak egy bús dalbetét...

COLIGNY

Egy röpke sanzon?

PATA SOLA

Hátborzongató lesz!

COLIGNY

Sokak számára az lehet, de nékem
Már föl nem állhat, égnek sem meredhet
Egy szőrszálam sem – talmi slágerektől
Engem nem ráz ki már a lelki lúdbőr.

PATA SOLA

Sejtettem én, hisz önről messziről
Lerí, hogy fásult, rezzenéstelen...
Hanem figyeljünk, kezdik már a műsort!

(Walsingham színre lép.)

Nicsak, Walsingham kémfőnök, ki más?
Ó! Erzsébet királynő párizsi
Diplomatája, a főprotestáns,
Pápista hitre frissen visszatért
Franciának álcázottan előlép
Éppen a liliomosan leomló,
Vastúvel hímzett vérfüggöny mögül –
S a legmenőbb divat modelljeként
Könnyed mosollyal lejt, fehérre festve,
Mint kabaréban konferanszié...

COLIGNY

Minek mesél nekem! Jól látom én is!
Hisz nem vagyok vak – csak szellem vagyok,
Ó meg Walsingham... Brit manus, ravaszdi!

WALSINGHAM

Médamz é Mésszió! Zsövuprézant!
Mádám Lö Szerpan! Előadja Kélgýóné,
A hidegvérű, miután fölöttébb vérpezsdítő
Vérfürdőt von a párisi népferedőben,
A füledt Szent Bertalan éjén!
Et voilà Catherine de Médicis de Valois!
A halovány csalogány,
A megfáradtan rezgető,
Enyhén rezignált királynénagyasszony!
É voálá – a zsönörögrettőrien!
Ama vérbő, ízig-vérig párisi sanzon!

MEDICI KATALIN

*(Mint kávébázi füstgépek között
rekedt szplines veréb, rágyújt a dalra.)*

Csak a nép odalenn,
Csak a nép legyen mért rettegjen!
Csak a nép, csak engem,
Csak a nép bármiképp szeressen!
Szeressen, reszkessen –
Csak a nép rettegjen, de engem
Bármi ér, nincs miért rettegnem!

Pont ilyen, amilyen...
Most fölös rettegni fenn!
De a nép odalenn
Csőcselék, főzelék, kásapép –
Gyáva nép odalenn
Éljen és nyugodtan rettegjen!
Vigyázzon hova lép,
Hova tér, hogyan ért, de mit ért,
Amit nem, de miért?
Mindegy, csak rettegjen!
Node én soha már, sohasem –
Nem bánok semmit sem!

Pont. Ilyen a milyen.
Most öröm rettegni lenn!
Node én idefenn,
Közben a lelkeket kiteszem!
Odalent van a nép –
Fogy, de még hisz a nép!
Hat a fék, ijedtség,
S hogy az ég milyen kék –
Nem tudják tűzbe hullt, felperzselt,
Pimasz éji lepkék!
Node én idefenn
Mit bánjak? Nekem nem –
Nincs miért, nincs mitől, bármiképp,
Semmitől sincs miért rettegnem!

*(A bús sanzonra gyér, majd szűnhetetlen
Hallelujázás, tapsvihar, bravózás.)*

PATA SOLA

A láthatatlan publikum visongat!
A föltajtétkző vérgőzéből kiválik
Ismét Walsingham...

COLIGNY

Hallgass el, te bugris!

Hagyj műélveznem!

PATA SOLA

Most a gyilkosok

Gyűlnek be sorra, bőszen tapsikolva,
Farkasvigiórral...

COLIGNY

Fogd be már a szád!

Jobban tudom, ládd, az Kilencedik
Károly király – vért izzad bamba arca
A büntől!

PATA SOLA

Az meg Anjou hercege,
Az öccse! Illeg-billeg szajhamódra,
A szívtelen galád...

COLIGNY

Mögötte Guise

Herceg nyomul be, balhit hentese,
S baloldalán, mint mézáróságéd –
Királyi félvér, Angoulême, a fattyú!
Hóhéri fők...

(Nevezett urak s gyilkosok begyöttek.)

PATA SOLA

Walsingham egyre hajlong!

COLIGNY

Táncolni kezd!

WALSINGHAM

Bravó, szirénkirályné!

Fenséges volt, megrázó, vakmerő!
Minő magány! Minő hang! Szent honunkban
A törvény és jog így zeng, ily szilárdan,
S hű nemzetünk sorsát beteljesíti!
Ámen.

KÁROLY KIRÁLY

Sőt! Hétezerszer ámenek
Terád, Máman! Bravo bravissimo!
Mert prima voltál, Mamma! Sőt! Prima
Primissima! Imámba máma éjjel
Befoglaltatlak szívem ötvösével!

ANJOU HERCEGE

Fohászba fűzlek én is, Mamma mia!
Mint gyermekül, midőn még kisfiadként
Babusgatál, s reámborultan adtál
Jóéjtpuszt milljószor ajkaimra...

Minő siker volt! Mily csúcsteljesítmény!
Bravó, anyám! Ma sztár voltál, te édes!

WALSINGHAM

Hogy volt! Hogy volt! Bravó, varázslatos volt
A herceg úrfik kedves édesanyja!

ANGOULÊME

Madame, ma mást itt én sem mondhatok,
Mert féltő, hogy már nem bírnám bravóim
Magasztaló halomba hordani,
Hogy lábához leraknám – higgye el,
Minden bravóm a Mont Blanc csúcsa volna!

GUISE

Hát akkor csúcsra föl! Bravó, királyné!
Ez tényleg csúcs volt! Hithű hódolat
Önnek, hiszen ma csúcsra ért a hősi,
Hírhedt királyi ház is!

MEDICI KATALIN

Csúcsra csúcs jön,
Kedves Guise, csúcsra törni tudni kell!

WALSINGHAM

Az ám, Madame!

MEDICI KATALIN

Sosem volt ennyi csúcsom!
Csúcs így meg úgy... Menjünk csócsálni együtt,
Családi körben jobb, nemesb nedűt!

KÁROLY KIRÁLY

Úgy van, Máman! Majd rendesen lehűt.

ANGOULÊME

A Louvre utcában jobb csehót tudok...

ANJOU HERCEGE

Anyám! Előre helyet foglalok!

KÁROLY KIRÁLY

Gyerünk, igyunk, Guise! Ez remek! Siker!

GUISE

Később... Nekem még itt fizetni kell.

*(Mind el. Walsingham, Guise, Coligny
és Pata Sola kivételével...)*

PATA SOLA

Királyi ház most mind egy szálig el –
A stábból már csak Guise maradt.

COLIGNY

A görcs Guise!
Nem megy velük, mert lelki lába fáj,

S az üdv felé is rosszban sántikál...

GUISE

Fizetnék! Gárszon, hozza mán a cecchet!
Hozzám, hozzám, te konferanszié, hé!

WALSINGHAM

Hogy volt! Hogy volt! Tetszett-e, herceg úr?
Dicső, királyi estély! Nemde szép volt?

GUISE

Dicső, királyi, szép volt, nemde tetszett.
De fogd e tarsolyt, s kotródj el, bohóc!
Borravalót ma sem kapsz, mert valótlan
Magad vagy, hogyha játszol... Fuss, ripacs!
Menj, maszkírozd át lelkedet, s valódról
A semmi sminkjét mosd le, mint a bűnt,
Vagy ferd pofádat száz másik szerephez,
Pofátlanul cserélgess maszkjaid...
Válts létet, arcot, pénzt vagy életet,
Válts életcél, de bármint váltogassad,
Mégváltást nem nyersz, mert magad valótlan
Árny vagy csupán nagy eszmék színpadán!
Csak árnyék vagy, mert játék vágya, láza
Izzítja föl s lágyítja lelkedet – nem
Kemény erő fűt, nem nyers akarat...
Hős pillanatnak pillangója vagy csak –
Hullj, játszi kérész, perc vizén futó árny.

WALSINGHAM

Futó, erőtlen árny is hosszú árnyék,
Ha már a nap hanyatlik, herceg úr,
S bealkonyult az égi színpad is –
Elvézrik, mint a fáklyák lángja éjjel.
Sötétben minden bohóc feketébb,
S a kelleténél senki sem fehérebb
Egy mészárosnál... Jó éjt, jó uram!

GUISE

Pimasz pojáca! Széthasítalak!
Pokolra szállj! Szemem többé ne lásson,
Színház szemétje, fuss, te szemtelen!

WALSINGHAM

És mindhalálig jó éjt, hercegem!

(Exit Walsingham.)

GUISE

Hát nem nevetség, hogy egy senkiházi,
Csak egy színész, csak egy ripők bohóc,

Egy rongyrazó, zilált komédiás
Így fölzaklasson engem – semmiért!
Dicső! Királyi! Nemde! Szép siker!
Hogy ágált itt előttem – kész röhej!
Hogy volt! Hogy volt! Hogy tetszett, herceg úr?
Bravó, szirénhang! Dalra kelt királyné!
Kígyók ükanyja, ó, ez húsbavágó
Produkción volt! Egy petyhüdt verébke,
Csak egy rekedt ribanc tud így dalolni
A nép lelkébe, szívbemarkolón,
Mint talján varjú, vagy mint dögmadar,
Mely vészesen Frankhon fölött köröztén
Királyi fészket védi, szirti trónját,
Melyben röpködni satnya, rossz fiókák
Tátognak sanda csőrrel – semmiért!
Bravó, madárkám! Trón szerelme éget
Édes honunkért titkon engem is... Tán
Danolhatsz még egy röpke ráadást –
Aztán én zengek majd a trónteremben
Fönségesebb, királyibb áriákat –
Hatalmam lesz a vallásom, hitem
Saját politikám lesz, teljhatalmam
Tunyult birkáknak istentisztelet lesz,
Miséknek rendjét rendre átszabom
Saját rendemre, törvényt és jogot
Saját kegyes képemre festek át,
Saját arcom, hazámnak arca lesz,
S én hordozom, mint rángó, báli maszkot
Népünnepélyen... Áldok vagy verek –
Kezem csókolják, hajbókolnak érte
A gyáva népek... Hogy volt! Nagy siker lesz!

*(Coligny a Guise monológja alatt
mindvégig Guise háta mögött állt,
most előlép mögüle, szembenéznek –
hosszan, mivel csak Guise, a gyilkosa,
láthatja meg Coligny szellemét,
de meg se rezzen, bár fölismeri.)*

COLIGNY

(Midőn kilápett Guise herceg mögül.)

Sikert minékünk, csak sikert s hatalmat!
Hogy volt! Hogy volt? Te vérszomjas, te hentes,
Kussolj, vérengző bírvágy hercege!
Honáruól, hispán spion, te faszfej

Fülöp királynak olcsó főpribékje –
Ne fosd a szót, vad, sebhelyes pofádat
Most fogd be, mert kevés időd maradt!
Mohón fölfalnak téged is misézve
Álszent pápista féргеid, s a képed
Pépassé rágják...

GUISE

Pusztulj, kálomista!
Fukar, karót nyelt, holtmerek, ravasz dög!
Pucolj, protestáns, pusztulj kárhozatra!

COLIGNY

Már nem tudok... Te pusztulsz majd utánam –
Poklokra szállsz, s én mennyekből röhöglek...

GUISE

Fordítva lesz! A mennyből én röhögök,
És Szent Magdolna mossa meg hatalmas
Bűnökbe gázló, gőgös lábamat...

COLIGNY

Ilyen sikert már nem lehet lemosni
Sem szűzi, sem pediglen kurva kézzel –
Gaz lábad bűze mennyekig hatol majd,
Kegyelmes Isten orrát is facsarja...
A vétkek páca, retkesült ganéja
Rákérgesült sarkadra, rút szívedre!

GUISE

Nyughass, rohadj, te kálvinista véreb!
Oszlásnak indulj, látomás! Foszolj szét
Predestinált, komor pervátalében,
Mely sorsodat példázza, s fátumod!

COLIGNY

Oszolni nem – foszolni már tudok!
Ingyen kegyelmem él, te vérripők!
Fohászkozd inkább – még maradt időd!
Imádkozz inkább Belzebúb lyukához,
Ki minden elszánt pápistát beszipant,
S kitojja lelkök bűzlő kárhozatra,
Hol fortyogón, acsargó, égi üdvben
Elégnek folyton, mint a pernye pelyva –
Kavargón, szét, gyúlékony gyűlöletben...

GUISE

A lelkem krédók hűs szenteltvize –
Tisztára mossák minden angyalok,
Tisztára szentek minden rendjei –
A Szentháromság mossa, s könnyező
Szűz Máriám, a tiszta Boldogasszony!

COLIGNY

Te hibbant! Semmit sem lehet lemosni
Sem szenteltvízzel, sem szennyes misékkal –
Ahhoz kevés a Szajna szajha árja,
A felhős, édes habbal fullatag lét,
Mely fölöpöfödt hullákat hömpölyögtet
Le Havre felé... Egész családokat!
Szorgos férfit, sürgő-forgó, szelíd nőt,
Kisgyermeket s kiszikkadt nagyszülőket,
Kik törvényt tesznek zsúfolt torkolatban
Sötét lelked fölött, te gyáva gyilkos –
Ahhoz kevés a teljes Óceánium,
A bíbort vérző, bús Atlantikum,
A parttalan vergődő, tág idő,
Hogy ezt lemossa rólad, tiszta hentes,
Ki hősiséged elmeháborodtán
Tévedt hitednek bőszt hóhéra lettél!

GUISE

Ha nem – hát nem. Rohadj meg százezerszer,
Büdös Coligny, minden nemzetteddel,
Hitsorsosiddal és Frankhonnal együtt!
Én távozom... A dicsőségem elgyütt.
Nincs bennem zokszó, lelkiösmeret...

COLIGNY

Üvölts, te örült senki! Tör mered
Üres szívedre! Bűnbánat segítne...

GUISE

Én? Itt? A szentek közt – tán. Mégsem itt. Ne.

(Exit Guise.)

COLIGNY

(Tesz egy gesztust, Pata Solához fordul.)

Ezzel megvolnánk...

PATA SOLA

Ó, tengernagy úr,
Teátrális volt... Kőkemény, hatásos –
Totális színház, szinte szurreális!

COLIGNY

Merszi, bohém úr! Egy kancsót fizetsz még?

PATA SOLA

Rögtön kettőt is, rettentő szenyor!
Három *caraffe!* *Carramba*, szárazat!
Vöröset még e szellemes szenyornak!

COLIGNY

Talán spanyol vagy?

PATA SOLA

Igen is, nem is –

Mivel leginkább csak piktör vagyok,
S Párizsban élek én is, mint a dudva –
Művészkedem...

COLIGNY

Hogy is hínak, fiacskám?

PATA SOLA

Pablo. Pablito.

COLIGNY

Mondd ki teljesebben!

PATA SOLA

Pablo. Pablo Picasso.

COLIGNY

Jó. Spanyol kém

Már nem lehetsz, spanyolkám, itt... Dehát
Pápista volnál még?

PATA SOLA

Már megbocsásson,

De én művész vagyok – de nem piciny... Csak
Univerzális.

COLIGNY

Hagyd. Mindegy. Igyunk rá.

Úgyis francúz vagy... Jól tudsz francuzul!

PATA SOLA

Én? Hogyne! Éljen! *Liberté toujours!*

(Koccintanak, kacsintanak, kacagnak.)

(És hirtelen sötét lesz. És totális.)

